

ЕФЕКТИВНІСТЬ СТРАХОВИХ ВІДНОСИН

Сучасна вітчизняна страхова система в умовах ринку постійно знаходиться у стані трансформації економічних відносин. Особливим чином трансформаційні процеси впливають на стан страхових відносин, які є невід'ємною частиною економічного життя країни.

Страхові відносини постійно розширюють поле свого існування, супроводжуючись змінами страхової термінології, ступенем та рівнем державного регулювання, підвищеною залежністю від іноземного капіталу, відсутністю збалансованості інтересів учасників цих відносин, незрілими інституційними формами й нормами, а також низкою зовнішніх та внутрішніх протиріч і парадоксів.

Страхові відносини утворюють доволі складну систему понять, термінів і категорій (фінансово-економічних, юридичних, соціальних та ін.), що виникають в процесі виконання ними своїх функцій. (Останні є зовнішнім проявом сутності страхових відносин). В цілому, в економічних дослідженнях наведено різні тлумачення поняття «страхових відносин» та сформована значна кількість його дефініцій, які було опрацьовано та систематизовано. Таким чином, дослідивши поняття «страхові відносини» можна зазначити, що це взаємодія суб'єктів в процесі здійснення страхування, кожен з яких має свій інтерес.

Поняття «ефективність» відноситься до найбільш загальних і широких характеристик будь-якої сфери діяльності людини. Так, Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає ефективний як «який приводить до потрібних результатів, наслідків, дає найбільший ефект». В свою чергу латинське слово «ефект» одним із значень має «...результат, наслідок будь-яких причин, сил, дій, заходів».

Прагнення досягти результату притаманне всім суб'єктам страхових відносин. А встановити чи досягнуто результату можливо лише за умови наявності цілі. Таким чином, можна прийняти, що будь-який суб'єкт отримав результат (ефект), якщо він досягнув поставленої цілі. Але щоб вирішити – досягнуто цілі чи ні, необхідно спочатку її сформулювати.

Так, у страхових відносинах головною ціллю є:

- для страхувальника – отримання відшкодування, яке максимально покриє понесені втрати в результаті настання страхових випадків, спричинених реалізацією ризику,
- для страховика – задоволення суспільної потреби в організації надійного страхового захисту, що можливо лише завдяки високому рівню його стійкості та платоспроможності;
- для держави – досягнення необхідної страхової надійності відповідно рівня розвинутих країн та міжнародних вимог. Зазначене не виключає постановки й інших цілей, наприклад, заощадження певної суми коштів, отримання прибутку, зосередження грошових коштів для інвестицій тощо. Проте пріоритетним є якість послуг страхового захисту страхувальників.

Ступінь досягнення основної цілі в результаті взаємодії основних учасників страхових відносин і буде визначати ефективність цих відносин. При цьому важливим є встановлення критерію та показників ефективності.

Критерій забезпечить оптимальне співвідношення результатів та затрат, а показники дозволять оцінити якість створеного механізму процесу відтворення. Таким критерієм, ґрунтуючись на дослідженні методологічних принципів щодо ефективності, відповідно кожного з учасників страхових відносин, може бути:

- для страхувальника – корисність страхових відносин;
- для страховика – рівень страхового захисту сумарних ризиків підприємницької діяльності, майна, життя і здоров'я громадян;
- для держави – рівень страхового захисту та стійкість економічної системи.

Показники ефективності страхових відносин відображають кількісну їх оцінку і визначаються окремо для кожного з учасників таких відносин.

На основі викладеного можна констатувати:

- страхові відносини – це взаємодія суб'єктів в процесі здійснення страхування;
- в основі страхових відносин у страхуванні покладено окремий інтерес кожного із учасників цих відносин;
- для визначення ефективності страхових відносин необхідно чітко виділити такі елементи: суб'єкти, ціль, результат, критерій та показники відносно кожного суб'єкта страхової системи
- для підвищення ефективності страхових відносин необхідно узгодити та гармонізувати інтереси страхувальника, страховика й держави.